



НАЗАРБАЕВ
УНИВЕРСИТЕТИ

ҚАЗАҚСТАН
ТӘУЕЛСІЗДІГІНЕ

25 ЖЫЛ



МӘҢГІЛІК ЕЛДІҢ МӘҢГІЛІК ТІЛІ
халықаралық симпозиум материалдары

24 қараша, 2016

THE ETERNAL LANGUAGE
OF THE ETERNAL NATION
materials of the international symposium

November 24, 2016



Гүлдархан Смағұлова
ф.ғ.д., профессор,
әл-Фараби атындағы ҚазҰУ

ҚАЗАҚ ТІЛІНІҢ ҚАЗІРГІ ҚОЛДАНЫСЫНЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ

Basic modern directions of the Kazakh language are using in the article. According to the historical evidences, the language policy of Kazakhs had the system and legislation. Today the correct decision of the language situation in Kazakhstan depends on the educational program of kinder gardens, secondary, high schools.

Қазақ тілі қазір ғылым мен білімінің, ақпараттың, мемлекеттік ісқағаздарының, әлеуметтік-мәдени қарым-қатынастың тіліне еркін араластын деңгейге толық жетті деп, кесіп айтуға болмайды.

Тарихи тұрғыдан алғанда, қазақтың тіл саясаты мемлекеттік жүйеге түсу кезеңінен-ақ қалыптасқан заңдылық екеніне ешбір күмән келтірмейміз. Қазақ тілінің өз мемлекетіне, өз еліне, өз ұлтына сан-салалы қызмет еткен тіл болғаны оның бүгінгі таңдағы түркі тілдерінің ішіндегі ең бай, ең құнарлы, әрі көркемдігін толық сақтағандығына дәлел бола алады.

Бүгінгі тіл саясатында болашаққа барлау жасай отырып, бүгінгі қоғам өмірінің коммуникациялық актісіндегі мемлекеттік тілдің жұмсалу ерекшелігіне жүйелі де принциптік түрде қолдау көрсетілмесе қоғамның даму векторына сәйкес қазақ тілінің перспективалық дамуы екіталай. Сондықтан, қазіргі жағдайда халықпен тікелей араласатын алдымен **жергілікті атқарушы органдардың** жұмысы туралы айту керек.

Қазақстанда тіл мәселесінің оңтайлы шешілуі **мектепке дейінгі мекемелер мен жалпы орта білім беретін мектептердегі және жоғары оқу орындарындағы білім беру жүйесіне** де тікелей байланысты.

Тілдің қолданыстық қызметінің негізі – оның жойылып кетпеу қаупіне, өмір сүру ұзақтығына тікелей әсер етеді. Адамның ана тілінде сөйлеуі мен тілді игеру қабілеті жас кезінен басталатындықтан тілдік саясатты осы кезеңмен байланыстыра қалыптастырған орынды. Өйткені ана тілінде ақпарат беретін, білім беретін балабақшалар мен мектептер, жоғары оқу орындары арқылы туған тілде тілдік сана мен тілдік ортаны өз дәрежесінде қалыптастыратыны белгілі. Осыған орай, соңғы жылдары Қазақстан Республикасындағы қазақ тіліндегі мектептер мен балабақшалардың санының артуы қазақ тілінің қоғамдық белсенділігін арттырып, ел аумағында тілдік ортаның қалыптасуына өз әсерін тигізіп келеді.

Қоғам өмірінің барлық саласында толық қанды қызмет атқару мәртебесіне ие мемлекеттік тілдің бір қыры салалық мамандарға арналған терминологиялық лексиканы қалыптастыру мен дамыту болып табылады.

Мәселен, **халықаралық қызметтегі мемлекеттік тіл қолданысы** жақсы нәтижелер беріп келеді. Мемлекеттік тілдің әлеуметтік-қатысымдық қызметін кенейту мен дамытуда оның ғылымда, өндірісте, елдің халықаралық байланыстарында қолдану аясының кеңі түсуі тіл үйренушілердің болашақ мамандығымен байланысты екендігін көрсетеді. **Тілді кәсіби дәрежеде меңгеру талабы бірінші кезекте болуы тиіс.**

<i>Тұяқбай Төрегелді</i> ҚАЗАҚ ТІЛІ ЖӘНЕ ЖАҢАНДЫҚ КОМПАРАТИВИСТИКА	20
<i>Калимаш Бегалинова</i> ОСОБЕННОСТИ ЯЗЫКОВОЙ ПОЛИТИКИ КАЗАХСТАНА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ	21
<i>Ш. Ш. Жалмаханов, Ж. Агабекова, З. Ордабаева, Е. А. Бөкетов</i> ӘБІЛҚАСЫМ ӘЗ-ЗАМАХШАРИДЫҢ «МУКАДДИМАТ ӘЛ-ӘДӘБ» СӨЗДІГІ (XII Ғ.) МЕН ҚАЗІРГІ ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ КӨМЕКШІ МОРФЕМАЛАРДЫҢ ӨЗІНДІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	22
<i>А. Маемерова</i> «ҚЫСАСУЛ ӨНБИЯ» ЕСКЕРТКІШІ ТІЛІНДЕГІ ҚОС СӨЗДЕРДІҢ ҚҰРЫЛЫМДЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ЖӘНЕ ҚАЗІРГІ ҚАЗАҚ ТІЛІМЕН САБАҚТАСТЫҒЫ	23
<i>Құдасов Сейсенбай</i> АРМЯН-ҚЫПШАҚ ЕСКЕРТКІШТЕРІНІҢ ҚАЗАҚ ӘДЕБИ ТІЛІ ТАРИХЫН ЗЕРТТЕУДЕГІ ОРНЫ	24
<i>Бахыт Еженхан-ұлы</i> ҚАЗАҚ ХАН-СҰЛТАНДАРЫНЫҢ ЦИН ПАТШАЛЫҒЫНА ЖІБЕРГЕН ХАТТАРЫҢДА КӨРІНІС ТАПҚАН ҚАЗАҚТЫҢ ДИПЛОМАТИЯЛЫҚ ЖАЗБА ТІЛІ	25
<i>Конкабаева Назым</i> «АТ-ТУҢФА АЗ-ЗАКИЯ ФИЛ-ЛУҒАТ АТ-ТҮРКІЙЯ» ЕСКЕРТКІШІНЕ ТАРИХИ- ЛЕКСИКАЛЫҚ ТАЛДАУ	26
<i>Райкулов Канат</i> ҚАЗАҚСТАННЫҢ БОЛАШАҒЫ – ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕ	27
<i>Ермекова Жанат</i> БИ-ШЕШЕНДЕР МҰРАСЫНДАҒЫ АР – НАМЫС МӘСЕЛЕСІ, ОТАНШЫЛДЫҚ ТӘРБИЕ	28
2-СЕКЦИЯ: ХХІ ҒАСЫР ФИЛОЛОГИЯСЫНДАҒЫ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕР	30
<i>Өмірхан Әбдиманұлы</i> «МӘҢГІЛІК ЕЛ» – ЕЖЕЛДЕН ӘДЕБИЕТТІҢ АЛТЫН АРҚАУЫ	31
<i>Гүлдархан Смағұлова</i> ҚАЗАҚ ТІЛІНІҢ ҚАЗІРГІ ҚОЛДАНЫСЫНЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ	32
<i>Багдан Момынова</i> СӨЗ МӘДЕНИЕТІ: СӨЙЛЕУ ӘДЕБІНДЕГІ КӨМЕКШІ ҚҰРАЛДАР ҚЫЗМЕТІ	33
<i>Б. Шалабай</i> КӨРКЕМ МӘТІНДІ ТАЛДАУДЫҢ СТИЛИСТИКАЛЫҚ АСПЕКТІСІ	34
<i>Р. Авакова, Д. Андабаева</i> КОНЦЕПТОСФЕРА КАЗАХСКОЙ, ТУРЕЦКОЙ, И АНГЛИЙСКОЙ ЛИНГВОКУЛЬТУР	35
<i>Г. Ж. Пірәлі</i> ҚАЗІРГІ ҚАЗАҚ ПРОЗАСЫНДАҒЫ ПОСТМОДЕРНИЗМ ПОЭТИКАСЫ	36
<i>Ш. Қ. Құрманбаева</i> ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА ФИЛОЛОГИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУДІҢ МІНДЕТТЕРІ	37
<i>Nadežda Christopher</i> DESCRIBING AND ANALYSING KAZAKH: THE PARTICLE ĞOJ AND WIDER IMPLICATIONS	38